

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Prioritná os:	Prioritná os 2 – Ďalšie vzdelávanie ako nástroj rozvoja LZ Prioritná os 4 – Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť BSK
Opatrenie:	2.1 Podpora ďalšieho vzdelávania 4.2 Zvyšovanie konkurencieschopnosti Bratislavského kraja prostredníctvom rozvoja terciárneho a ďalšieho vzdelávania
Prijímateľ:	Metodicko-pedagogické centrum
Názov projektu:	Profesijný a kariérový rast pedagogických zamestnancov
Kód ITMS projektu:	26140230002, 26120130002
Aktivita:	2.2 Tvorba a akreditácia programov kontinuálneho vzdelávania PZ a OZ

Program kontinuálneho vzdelávania

Sociálne učenie vo výchove mimo vyučovania

Ing. Peter Dubovan
generálny riaditeľ
Metodicko-pedagogické centrum, Bratislava

Názov vzdelávacieho programu: **Sociálne učenie vo výchove mimo vyučovania**

„Žiť s ľuďmi a dobre s nimi vychádzať je jedným z dôležitých zdrojov životnej spokojnosti človeka (doc. PhDr. Jitka Oravcová, PhD.)

Zdôvodnenie vzdelávacieho programu:

Aj 21. storočie považuje výchovu detí za svoju prioritu. Školské výchovno-vzdelávacie zariadenia, prostredníctvom nich výchova mimo vyučovania sa stávajú sociálnym prostredím, ktoré ovplyvňuje sociálny rast detí/žiacov a to predovšetkým sociálnym učením.

V procese hľadania a realizácie efektívnych a novátorských metód a foriem výchovy ich protipólom sú prekážky realizácie tzv. novej výchovy. Podľa Zelinovej ide o tieto prekážky realizácie tzv. novej výchovy:

- neochota rozdeľovať financie tak, aby sa mohla realizovať moderná výchova a skvalitňovanie prípravy budúcich pedagógov,
- médiá a ich vplyv na výchovu,
- konzervativizmus pedagogiky, vrátane neschopnosti ponúknuť nové smery výskumu a nové postupy v edukačnej praxi.

V minulosti sa výchova mimo vyučovania chápala izolovane, činnostne, organizačne, technologicky a jej cieľom bolo zamestnať deti v ich voľnom čase alebo v čase, keď sú rodičia v práci. V súčasnosti je možné výchovu mimo vyučovania vnímať integrovane, predovšetkým so zameraním na osobnosť žiaka, na zlepšovanie jeho psychických funkcií a procesov. Voľný čas sa stáva významným priestorom na kultiváciu osobnosti žiaka cez sociálne učenie.

Osobnosť dieťaťa/žiaka je charakterizovaná sociálnymi kompetenciami, sociálnymi zručnosťami a sociálnou zrelosťou, ktoré umožňujú riešiť sociálne situácie primerane veku a pohlaviu a vstupovať do sociálnych interakcií. Výchova mimo vyučovania môže stimulovať sociálne zručnosti, osobnostné vlastnosti a sociálne kompetencie detí/žiacov vďaka možnostiam individuálneho prístupu k deťom/žiakom, nakoľko výchova mimo vyučovania je postavená predovšetkým na princípe dobrovoľnosti. Aj edukačná prax sa musí vyrovnávať so záťažovými situáciami a s reakciami detí na záťažové situácie a to často negatívnymi, ako je narastajúca agresivita detí, frustrácia, stres a rôzne druhy konfliktov vrátane sociálno-patologických javov. Sociálne učenie podľa Gubrinovej je jedným z prvkov prevencie sociálno-patologických javov. Veľa pedagógov v súčasnej dobe trávi až príliš veľa času riešením množstva drobných alebo závažnejších konfliktov, ktoré vznikajú nielen medzi žiakmi, ale aj medzi žiakmi a učiteľmi a vychovávateľmi. Pritom čas strávený riešením množstva konfliktov môže byť využitý efektívnejšie, ak budú deti/žiaci systematicky vedení k tomu ako konfliktom predchádzať a ako ich riešiť sociálne prijateľným spôsobom. Práve výchova mimo vyučovania je znovu objavovaný priestor, ktorý umožňuje formou sociálneho učenia a nácviku sociálnych zručností výraznejšie zameranie na aspekty problémového správania detí/žiacov. V školských výchovno-vzdelávacích zariadeniach nie sú hlavným cieľom výchovnej práce vedomosti žiakov, ale sociálne zručnosti a socializácia pričom socializáciu nie je možné vnímať len ako tému nástupu dieťaťa/žiaka do školy, objavuje sa v priebehu zmien celého života človeka.

Ak má pedagóg eliminovať riziká emocionálnych zranení detí/žiacov, je potrebné aby nielen poznal, ale aj realizoval bežné metódy skúmania sociálnej psychológie ako pozorovanie, rozhovor, experiment, dotazník, metódy merania postojov a pre výchovu mimo vyučovania obzvlášť vhodnú sociometriu, ktorá

služi na meranie štruktúry malých sociálnych skupín. Postoje ku konkrétnym deťom/žiakom sa prejavujú priamo v ich správaní, ak chceme korigovať a meniť, je nevyhnutné identifikovať a pochopiť.

Ministerstvo školstva odporúča vychovávateľom Metodickú príručku na tvorbu výchovných programov, kde sú identifikované sociálne kompetencie na osvojovanie sociálnych zručností:

- pomenovať svoje potreby, city a pocity,
- zvládnuť jednoduché stresové situácie,
- vlastným postupom riešiť jednoduché konflikty,
- presadzovať vlastnú autonómiu a práva svojej osobnosti,
- rešpektovať úlohy skupiny,
- efektívne spolupracovať v skupine,
- uvedomiť si svoje potreby a potreby spolužiakov,
- uvedomiť si potreby ostatných,
- poskytnúť, privolať pomoc.

Nácvik sociálnych zručností je vlastne sociálnym učením súboru sociálnych návykov a reakcií. Sociálne učenie je pedagogický prístup cez špecifické formy ako: modelové sociálne situácie – modelovanie, hranie rolí, spätná väzba, prenos sociálnych zručností do každodenného života, učenie identifikáciou, učenie priamym vedením, učenie vplyvom vyučovania (Hájek, Pávková, Šútovec, Kovalíková). Obsahom sociálneho učenia sú podľa Gubrincovej sociálne zručnosti medziľudských vzťahov, interakčné zručnosti, percepčné zručnosti, komunikačné zručnosti, organizačné zručnosti, behaviorálne zručnosti.

Pávková, Hájek kladú otázku: „Prečo si všetky deti neosvoja vhodné spôsoby sociálneho, prosociálneho správania?“ Uvádžajú nasledovné dôvody, prečo deti môžu chybné reagovať v každodenných sociálnych situáciách:

- deti nemusia presne vedieť, čo vhodné správanie vlastne je,
- deti môžu mať určité znalosti, ale nemajú dostatok predchádzajúcich sociálnych skúseností a prax,
- vhodné prejavy sociálneho správania môžu byť oslabené aktuálnym emočným stavom dieťaťa.

Sociálny rast žiaka môže byť významne podporený sociálnou funkciou výchovy mimo vyučovania cez rovesnícke skupiny, sociálne kontakty a vzťahy, sociálne zručnosti, uspokojovanie sociálnych potrieb a sekundárnu socializáciu.

Zo vzdelávania získané sociálne spôsobilosti budú účastníci vedieť zmysluplne využiť pre zvyšovanie sociálnych kompetencií žiakov. Prostredníctvom aktivít získajú zručnosti podporovať tolerantné správanie, bez negatívnych emócií vyjadrovať svoj názor, argumentovať, tvoriť, upevňovať resp. aj meniť postoje žiakov.

Predkladaný vzdelávací program reflektuje potrebu sociálneho učenia a produkty sociálneho učenia v praxi výchovy mimo vyučovania.

Druh kontinuálneho vzdelávania:

Aktualizačné vzdelávanie

Forma kontinuálneho vzdelávania:

Kombinovaná – prezenčná a dištančná

Ciele vzdelávacieho programu:

Hlavný cieľ:

Prehľbiť profesijné kompetencie a sociálne kompetencie pedagogických zamestnancov v oblasti sociálneho učenia vo výchove mimo vyučovania, špecifických foriem sociálneho učenia a v prenose získaných sociálnych kompetencií do každodenného života.

Špecifické ciele:

Procesy učenia sa účastníka smerujú k dosiahnutiu hlavného cieľa vzdelávania prostredníctvom nasledujúcich špecifických cieľov:

- prehľbiť znalosti z aktuálneho poznania v oblasti sociálneho učenia vo výchove mimo vyučovania,
- rozvíjať vedomosti a zručnosti v oblasti rôznych metód a foriem sociálneho učenia (modelovanie, spätná väzba, hranie rolí, učenie vplyvom vyučovania, učenie priamym vedením, učenie identifikáciou),
- rozšíriť vedomosti o sociálnej funkcii výchovy mimo vyučovania,
- prehľbiť poznatky o sociálnom prostredí a jeho požiadaviek na socializáciu,
- rozvíjať spôsobilosti vedieť využívať v pedagogickej praxi dynamiku malých sociálnych skupín,
- aplikovať sociálne zručnosti a sociálne kompetencie ako prvok prevencie sociálno-patologických javov a zvládania záťažových situácií,
- prehľbiť vedomosti, zručnosti, návyky a aktívne schopnosti sebarozvoja a rozvoja osobnosti,
- rozšíriť si informácie o socializácii ako celoživotnom procese,
- prehľbiť spôsobilosť plánovať a realizovať výchovno-vzdelávaciu činnosť s využitím úloh na rozvíjanie sociálnych zručností,
- rozšíriť zručnosť vychovávateľa zlepšiť komunikáciu, riešenie konfliktov, záťažových situácií a klímu v školských výchovno-vzdelávacích zariadeniach,
- prehľbiť zručnosť efektívne a rovnovážne využívať metódy skúmania sociálnej psychológie a jej využitie v reálnej pedagogickej praxi.

Obsah vzdelávacieho programu:

Modul 1: Sociálne učenie

Tematické zameranie	Forma	Časový rozsah
- sociálne učenie v prostredí výchovy mimo vyučovania,	prezenčná	1
- sociálne zručnosti a sociálne kompetencie,		1
- proces socializácie,		1
- formy nácviku sociálnych zručností,		1
- modelové sociálne situácie,		2
- hranie rolí,		2
- spätná väzba,		1
- prenos sociálnych zručností do každodenného správania žiakov,		2
- formy sociálneho učenia		1
Dištančná úloha: Písomne navrhnuť aktivity na tréning foriem sociálnych zručností.	dištančná	2

Výstup: 2 aktivity na tréning foriem sociálnych zručností. Formát A4, rozsah 3 – 4 normostrany.		
SPOLU	P/D	12/2

Modul 2: Metódy sociálnej psychológie

Tematické zameranie	Forma	Časový rozsah
<ul style="list-style-type: none"> - štruktúrované pozorovanie, - metódy merania postojov, - metóda sociometrie, - skúmanie klímy školského výchovno-vzdelávacieho zariadenia. 	prezenčná	1 2 2 2
<p>Dištančná úloha: Vybratú metódu modulu realizovať v pedagogickej praxi, spracovať analýzu metódy elektronickou formou.</p> <p>Výstup: Analýza vybranej metódy realizovanej v praxi. Formát: PPT prezentácia, rozsah cca 7 snímok.</p>	dištančná	4
SPOLU	P/D	7/4

Modul 3: Sociálna interakcia

Tematické zameranie	Forma	Časový rozsah
<ul style="list-style-type: none"> - sociálna percepcia, - schémy vo vnímaní seba a iných ľudí, - sociálna komunikácia, - komunikačné zručnosti komunikátora a komunikanta, - asertívna komunikácia, - zručnosti vo vyjadrovaní a prijímaní kritiky, - záťažové situácie, - základné druhy záťažových situácií, - konflikty, - stratégie riešenia konfliktov. 	prezenčná	1 1 1 2 2 1 2 1 1 2
<p>Dištančná úloha: Navrhnuť modelovú záťažovú situáciu a scenár jej riešenia písomnou formou.</p> <p>Výstup: Modelová záťažová situácia a scenár jej riešenia. Formát A4, rozsah 3 - 4 normostrany.</p>	dištančná	3
SPOLU	P/D	14/3

Modul 4: Sociálne správanie

Tematické zameranie	Forma	Časový rozsah
<ul style="list-style-type: none"> - sociálna motivácia, - sociálne potreby a sociálne záujmy, - hodnoty, ideály, aspirácie, - sociálne postoje, modely zmien postojov, 	prezenčná	1 1 1 2

<ul style="list-style-type: none"> - etnické postoje a predsudky, - sociálne normy, - štýly sociálneho správania, - prosociálne správanie, - faktory agresie. <p>Sociálne skupiny:</p> <ul style="list-style-type: none"> • malé sociálne skupiny, • utváranie a vývoj malej sociálnej skupiny, • skupinová dynamika, • skupinové normy, • štruktúra malej sociálnej skupiny, • skupinové roly, • kohézia a tenzia v malej sociálnej skupine, • vedenie malej sociálnej skupiny. 		1 1 1 2 2 3
<p>Dištančná úloha: Písomnou formou spracovať návrh skupinových rituálov a popísať ich význam a vplyv na správanie v malej sociálnej skupine, možné doplniť fotomateriálom z vlastnej pedagogickej praxe.</p> <p>Výstup: Návrh skupinových rituálov s popisom ich významu a vplyvu na správanie v malej sociálnej skupine. Formát A4, rozsah 2 - 3 normostrany</p>	dištančná	3
SPOLU	P/D	15/3
SPOLU 1. – 4.	P/D	48/12

Hlavné metódy, formy a spôsoby realizácie vzdelávacieho programu:

Obsah programu sa bude realizovať kombináciou lektorských interaktívnych vstupov a zážitkovými didaktickými aplikačnými cvičeniami pre samostatnú aj skupinovú prácu. Ich súčasťou bude ako osobná tak i odborná reflexia. Cvičenia a dištančné úlohy umožnia účastníkom osvojiť si a rozvíjať špecifické spôsobilosti a preveriť úroveň zvládnutia obsahu vzdelávacieho programu.

Profil absolventa:

Absolvent/ka vzdelávacieho programu má kompetencie aktívne a efektívne využívať vhodné vyučovacie a učebné stratégie sociálneho učenia. Dokáže navrhovať stratégie sociálneho učenia, využívať metódy sociálnej psychológie vo vlastnej edukačnej praxi, rozpoznať malé sociálne skupiny vo svojom výchovno-vzdelávacom zariadení a efektívne ich viesť identifikovať faktory pri zlepšovaní sociálneho správania.

Rozsah vzdelávacieho programu:

Spolu 60 hodín, z toho prezenčne 48 hodín a dištančne 12 hodín.

Trvanie vzdelávacieho programu:

najviac 10 mesiacov.

Bližšie určená kategória, podkategória pedagogických zamestnancov, kariérový stupeň, kariérová pozícia:

Kategória pedagogických zamestnancov:

ITMS kód Projektu: 26140230002

ITMS kód Projektu: 26120120002

- vychovávateľ,
- pedagogický asistent.

Podkategória pedagogických zamestnancov:

- asistent vychovávateľa

Kariérový stupeň:

- samostatný pedagogický zamestnanec,
- pedagogický zamestnanec s prvou atestáciou,
- pedagogický zamestnanec s druhou atestáciou.

Kariérová pozícia: -

Vyučovaci predmet: -

Podmienky pre zaradenie uchádzačov na kontinuálne vzdelávanie:

Program kontinuálneho vzdelávania je určený pre kategóriu vychovávateľa a asistenta vychovávateľa, ktorý spĺňa kvalifikačné predpoklady v súlade s vyhláškou MŠ SR č. 437/2009 Z. z. v znení neskorších predpisov a ktorý má absolvovaných aspoň šesť mesiacov pedagogickej činnosti (§ 35 ods. 9 zákona č. 317/2009 Z. z. v znení neskorších predpisov).

Spôsob prihlasovania:

Písomná prihláška na kontinuálne vzdelávanie podpísaná uchádzačom/kou.

Spôsob preukázania príslušnosti k cieľovej skupine:

Riaditeľ/ka školy na prihláške potvrdzuje zaradenie pedagogického zamestnanca do kategórie, podkategórie a kariérového stupňa. Riaditeľovi/ke školy potvrdzuje prihlášku zriaďovateľ.

Ak riaditeľ/ka školy nepotvrdí zaradenie pedagogického zamestnanca do kategórie, podkategórie a kariérového stupňa, posúdi poskytovateľ oprávnenie na zaradenie pedagogického zamestnanca na základe príslušných dokumentov, ktoré pedagogický zamestnanec predloží poskytovateľovi.

Spôsob ukončovania a požiadavky na ukončenie vzdelávacieho programu:

Vzdelávací program sa ukončuje záverečnou prezentáciou pred účastníkmi a lektorom vzdelávania.

Požiadavky na ukončenie vzdelávacieho programu:

- najmenej 80 % účasť z celkového rozsahu prezenčnej formy vzdelávania,
- spracovanie a odovzdanie výstupov z dištančnej formy vzdelávania z tém zadaných v obsahu,
- záverečná prezentácia. Záverečná prezentácia vlastného návrhu výchovnovzdelávacej činnosti s využitím aktivít sociálneho učenia podľa vlastnej odbornej špecializácie. Účastník zdôvodní, určí a charakterizuje použité edukačné stratégie a moderné aktivizujúce metódy sociálneho učenia. Formát podľa rozhodnutia účastníka, rozsah cca 6 snímok vo formáte PPT alebo 3 normostrany vo formáte A4.

Personálne zabezpečenie vzdelávacieho programu:

Garantka vzdelávacieho programu:

ITMS kód Projektu: 26140230002

ITMS kód Projektu: 26120120002

Gabriela Zábušková, Mgr., učiteľka pre kontinuálne vzdelávanie s druhou atestáciou a aprobáciou jazyk slovenský – pedagogika VMV – etická výchova, Metodicko-pedagogické centrum, regionálne pracovisko, Horná 97, Banská Bystrica.

Garantka spĺňa požiadavky § 43 ods. 4 a 5 zákona č. 317/2009 Z. z v znení neskorších predpisov.

Lektori/ky:

Učiteľia/ky pre kontinuálne vzdelávanie spĺňajúci kvalifikačné predpoklady: vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, vykonanie prvej atestácie a najmenej sedem rokov pedagogickej činnosti, učiteľia/ky vysokých škôl vedecky a pedagogicky pôsobiaci v tematickej oblasti a ďalší odborníci/čky.

Lektori musia spĺňať podmienky Čl. 2 bodu 12 Smernice 18/2009-R.

Finančné, materiálne, technické a informačné zabezpečenie:

Financovanie vzdelávacieho programu:

Náklady spojené so vzdelávaním budú financované z národného projektu Profesijný a kariérový rast pedagogických zamestnancov a z prostriedkov rozpočtu MPC. V prípade viacdňových vzdelávacích podujatí bude ubytovanie a stravovanie hradené iba z prostriedkov národného projektu Profesijný a kariérový rast pedagogických zamestnancov.

Cestovné náklady účastníka vzdelávania hradí vysielajúca organizácia, resp. účastník sám.

Materiálne, technické a informačné zabezpečenie:

- štandardná miestnosť pre 20-30 účastníkov,
- štandardné prezentačné vybavenie,
- kancelárske potreby na štandardné administratívne a organizačné vybavenie prístup na internet.
- Účastníkom vzdelávania bude poskytnutý študijný materiál (učebný zdroj) so zoznamom odporúčanej literatúry.

Návrh počtu kreditov:

Spolu 14 kreditov,

12 kreditov za rozsah vzdelávania 2 kredity za spôsob ukončenia.